

LEERLIJN DRAMA

Competenties Groep 1-2

Competenties Groep 3-4

als groep 1-2 plus:

Competenties Groep 5-6

als groep 1-4 plus:

Competenties Groep 7-8

als groep 1-6 plus:

Streefcompetenties drama

De leerling kan zich binnen de context van het onderwerp/thema openstellen voor dramatisch spel in binnen- en buitenschoolse situaties met al zijn zintuigen.

De leerling kan gericht kijken en praten over het aangeboden verhaal (zoals een theaterstuk, prentenboek) en elementen uit dit verhaal als inspiratiebron gebruiken voor eigen dramatisch spel.

De leerling kan aan de hand van een onderwerp/thema/voorstelling ideeën opdoen en dit als inspiratiebron gebruiken voor eigen dramatisch spel.

De leerling kan zich binnen de context van het thema of onderwerp openstellen voor dramatisch spel in binnen- en buitenschoolse situaties met al zijn zintuigen en deze ervaring gebruiken bij zijn eigen dramatisch spel.

De leerling kan met anderen een (beschouwings-)gesprek voeren over een voorstelling en er betekenis aangeven.

De leerling kan zijn eigen dramatisch spel afstemmen met de groep en dit gebruiken in een presentatie (zoals een theaterstuk).

De leerling kan de verschillende betekenissen die anderen aan theater geven vergelijken met zijn eigen betekenisgeving.

- De leerling kan betekenis geven aan theater, kan kennis nemen van betekenissen die anderen daaraan geven en kan deze betekenissen spiegelen aan zijn eigen betekenisgeving.

ORIËNTEREN

De leerling kan zijn persoonlijke ervaringen uit het dagelijkse leven vertalen in spelsituaties.

De leerling kan onder begeleiding een spelidee aanreiken en meegaan met een spelidee van een ander.

De leerling kan onderzoek doen naar de spelelementen wie, wat en waar.

De leerling kan situaties uit zijn directe leefwereld of uit de media vormgeven in dramatisch spel en een verband leggen tussen een personage en een verhaal. Hij kan daarbij onderscheid maken tussen iemand anders spelen dan zichzelf.

De leerling kan meerdere oplossingen bedenken bij het onderzoeken van een opdracht.

De leerling kan onderzoek doen naar de spelelementen wie, wat, waar, wanneer, de speltechnieken en spelstijlen.

De leerling kan onderwerpen/thema's (bijvoorbeeld uit andere leergebieden) gebruiken als inspiratiebron voor het vormgeven van dramatisch spel.

De leerling kan zelfstandig of samen met groepsgenoten een rol of spelsituatie bedenken.

De leerling kan onderzoek doen naar de mogelijke betekenis en de zeggingskracht van spelelementen (wie, wat, waar, wanneer en waarom), speltechnieken en spelstijlen die nodig zijn voor het maken van een scène. Hij kan de opbouw van een toneelstuk (begin, midden, eind en scènes) benoemen.

De leerling kan een uitvoeringsplan maken, individueel of samen met anderen, en kan daarbij rekening houden met de criteria van de gegeven opdracht en zijn eigen criteria en/of die van de groep.

- De leerling kan experimenteren met de spanningsboog (tussen begin, midden en eind) en met de spelelementen (wie, wat, waar, wanneer, waarom). Hij kan dit herkennen en verwerken in dramatisch spel.
- De leerling kan zelf thema's bedenken en daarbij een relatie leggen met lesinhouden of gebeurtenissen in zijn omgeving (de school, de groep, thuis).
- De leerling kan de mogelijke betekenis en de zeggingskracht van spelelementen, speltechnieken en spelstijlen verwerken in scènes en hij maakt daarbij gebruik van inspiratiebronnen, opgedaan in de oriëntatiefase.

REFLECTEREN

ONDERZOEKEN

De leerling kan onder begeleiding improviseren op spelimpulsen.

De leerling kan de spelelementen wie, wat en waar in spel vormgeven.

De leerling kan alleen, of samen met zijn groepsgenoten eenvoudige spelsituaties, rollen en verhalen spelen. Hierbij ligt de nadruk op beweging.

De leerling kan door te improviseren zelfstandig en spontaan oplossingen verzinnen.

De leerling kan bewust de spelelementen wie, wat, waar in spel vormgeven.

De leerling kan uiterlijke kenmerken van zijn rol bedenken en uitbeelden met gebruik van houding, gebaar, stem en taal.

De leerling kan zelf een spelimpuls aandragen en meegaan met het spel van een ander.

De leerling kan bewust de spelelementen wie, wat, waar, wanneer in spel vormgeven.

De leerling kan zijn emoties uitdrukken in spelwerkelijkheid, betekenis geven aan zijn spel en aan zijn uitvoering zeggingskracht geven.

De leerling kan bewust de spelelementen wie, wat, waar, wanneer en waarom in spel vormgeven.

De leerling kan betekenis en zeggingskracht geven aan zijn spel door een duidelijke inzet van speltechnieken, spelstijlen, (vaste) tekst en (gespeelde) emoties.

- De leerling kan improviseren en de spelelementen (wie, wat, waar, wanneer, waarom) en spanningsboog bewust hanteren in dramatisch spel. Hij kan daarbij een relatie leggen met de onderzoeksfase.
- De leerling geeft betekenis en zeggingskracht aan zijn spel door een duidelijke inzet van spelelementen, -technieken, -stijlen, (vaste) tekst en (gespeelde) emoties. Hij kan voor een duidelijke spanningsopbouw en spanningsboog zorgen.

UITVOEREN

De leerling kan actief meespelen met de dramatische werkvormen: (vertel)pantomime, spelen met materialen, teacher in role, tableau vivant en improvisatiespel.

De leerling kan, binnen een gegeven kader, een scène met een duidelijke opbouw van begin – midden – eind voorbereiden en spelen. Hij kan daarbij in overleg met anderen keuzes maken en aangeven hoe hij gebruik heeft gemaakt van ideeën die hij heeft opgedaan in de onderzoeksfase.

De leerling kan spelopdrachten uitvoeren, actief meespelen met de dramatische werkvormen: (vertel)pantomime, spelen met materialen, teacher in role, tableau vivant, improvisatiespel, afspreekspel, spiegelspel en dialoogspeel uitvoeren en kan daarbij, onder begeleiding, onderscheid maken tussen speel- en publieksruimte.

De leerling kan met een groepje een presentatie geven voor de eigen groep en/of een andere voor hem bekende publieksgroep.

De leerling kan een scène spelen met een duidelijke opbouw en spanningsboog.

De leerling kan spelopdrachten uitvoeren, actief meespelen met de dramatische werkvormen: tableau vivant, afspreekspel, dialoogspeel, toneelspeel, tekstspel en improvisatiespel/ inspringspel en kan in zijn spel bewust gebruik maken van de theatrale ruimte, het decor en de attributen.

De leerling kan een korte, vaste tekst hanteren en kan zelf onder begeleiding een korte dialoog schrijven.

De leerling kan samen met anderen in groepsverband een presentatie geven aan een onbekend publiek en maakt hierdoor theater.

De leerling kan zijn keuzes motiveren en een relatie leggen tussen de scène en de onderzoeksfase. Hij staat daarbij open voor feedback van anderen.

De leerling kan spelopdrachten uitvoeren, actief meespelen met de dramatische werkvormen: tableau vivant, afspreekspel, dialoogspeel, toneelspeel, tekstspel, improvisatiespel/ inspringspel en voordrachtspeel en kan de theatrale vormgeving (decor, kostuums) bewust toepassen in een scène of toneelstuk.

De leerling herkent bovenstaande spelopdrachten en dramatische werkvormen en kan verschillen benoemen.

De leerling kan zelfstandig een dialoog schrijven en kan een voorstelling maken voor een publiek dat gebaseerd is op een zelfgemaakt of bestaand verhaal.

De leerling kan in de les of voor (onbekend) publiek met een duidelijke expressie (verbaal en non-verbaal) spelen.

- De leerling kan zelfstandig een scène voorbereiden aan de hand van de dramatische werkvormen en kan bewust een theatrale vormgeving toepassen.
- De leerling kan zelfstandig een dialoog schrijven.
- De leerling kan op basis van een zelfgemaakt of bestaand verhaal een voorstelling maken en dit in de les of voor een (on)bekend publiek presenteren.

De leerling kan kijken naar en praten over het spel van zichzelf en dat van zijn groepsgenoten. Dit geldt zowel voor zijn spel als voor zijn rol. (Wat heb je gespeeld? Hoe heb je dat gedaan?)

De leerling kan verschillende emoties van gespeelde situaties en rollen benoemen.

De leerling accepteert en respecteert meningen, ideeën en gevoelens van anderen over zijn eigen spel.

De leerling kan vertellen over zijn vormgevingsproces en zijn (groeps-) presentatie en kan benoemen wat zijn rol is in de samenwerking met anderen. Hij kan zijn eigen keuzes onder woorden brengen.

De leerling staat open voor feedback van anderen en kan dit waarderen.

De leerling kan aan de hand van zijn spel de keuzes motiveren die hij met zijn groepje heeft gemaakt. (Wat was je/jullie plan? Wat heb je gebruikt als inspiratiebron? Wat heb je onderzocht? Wat is wel/niet gelukt?)

De leerling kan een relatie leggen tussen oplossingen en keuzes in zijn eigen werk en die van anderen, waaronder (semi)professionele kunstenaars.

De leerling kan zijn waardering uitspreken voor zijn eigen spel en voor het spel en de ideeën van anderen.

De leerling kan zijn spelkwaliteiten en ontwikkelpunten en die van andere leerlingen benoemen en kan daarbij zijn eigen criteria (en/of die van de groep) vergelijken met de criteria van de opdracht.

De leerling kan een relatie leggen tussen zijn eigen betekenisgeving en die van anderen, waaronder (semi) professionele kunstenaars.

De leerling kan de feedback over zijn spel en dat van andere leerlingen uit zijn groepje toepassen in zijn spel.

- De leerling kan reflecteren op het spel (van hemzelf, zijn eigen groepje en/of van anderen) en het vormgevingsproces ervan.
- De leerling kan zijn keuzes in zijn spel motiveren en veranderingen aanbrengen na feedback uit de groep en kan zijn waardering uitspreken voor zijn eigen spel en voor het spel en de ideeën van een ander.
- De leerling heeft enige kennis van- en inzicht in de betekenis die theater heeft voor het dagelijks leven van mensen van vroeger en nu.

STREEFCOMPETENTIES KUNSTZINNIGE VAKDISCIPLINES & GENERIEKE COMPETENTIES VAN HET LEERGEBIED KUNSTZINNIGE ORIËNTATIE

	Streefcompetenties beeldend	Streefcompetenties dans	Streefcompetenties drama	Streefcompetenties muziek	Generieke competenties kunstzinnige oriëntatie
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">REFLECTEREN</p> <p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">ORIËNTEREN</p> <p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">ONDERZOEKEN</p>	<ul style="list-style-type: none"> De leerling kan betekenis geven aan beeldende vormgeving en beeldende kunst uit verschillende tijden en culturen en kan kennis nemen van betekenissen die anderen daaraan geven (waaronder professionele kunstenaars). Hij kan deze betekenissen spiegelen aan de eigen betekenisgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> De leerling kan betekenis geven aan dans uit verschillende tijden, stijlen en culturen, kan kennis nemen van betekenissen die anderen daaraan geven (waaronder professionele kunstenaars) en hij kan deze betekenissen spiegelen aan zijn eigen betekenis. 	<ul style="list-style-type: none"> De leerling kan betekenis geven aan theater, kan kennis nemen van betekenissen die anderen daaraan geven en kan deze betekenissen spiegelen aan zijn eigen betekenisgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> De leerling kan betekenis geven aan (live-)muziek uit verschillende tijden, stijlen en culturen¹, kan kennis nemen van betekenissen die anderen daar aan geven (waaronder de componist of uitvoerder) en kan deze aan die van hemzelf spiegelen. 	<ul style="list-style-type: none"> De leerling kan zich binnen de context van het thema of onderwerp openstellen voor verschillende uitingen van kunst en cultuur De leerling kan daarop reageren met associaties en herinneringen aan eigen ervaringen. De leerling kan daarover communiceren met anderen.
	<ul style="list-style-type: none"> De leerling kan wereldoriëntatie, beeldende vormgeving en beeldende kunst (waaronder cultureel erfgoed) gebruiken als inspiratiebron voor eigen beeldend werk. Hij kan daarbij teruggrijpen op de informatie en ideeën opgedaan in de oriëntatiefase. De leerling kan experimenteren met de samenhang tussen onderwerp, beeldaspecten, materialen en technieken en verschillende mogelijkheden uitproberen. De leerling kan onderzoeken op welke manier hij een beeldende opdracht kan uitvoeren. Hij kan een uitvoeringsplan maken en kan daarbij rekening houden met eigen criteria en de gegeven criteria van de opdracht. 	<ul style="list-style-type: none"> De leerling kan de danselementen tijd, ruimte en kracht onderzoeken, herkennen en benoemen. Hij kan dit vervolgens verwerken in zijn dans. De leerling kan zelf thema's aanreiken en daarbij een relatie leggen met lesinhouden of gebeurtenissen in zijn omgeving (de school, de groep, thuis). De leerling kan dansen op basis van inspiratiebronnen, opgedaan in de oriëntatiefase, en met behulp van dansante, muzikale, dramatische en beeldende inhouden komen tot verdieping van persoonlijke ideeën. 	<ul style="list-style-type: none"> De leerling kan experimenteren met de spanningsboog (tussen begin, midden en eind) en met de spelelementen (wie, wat, waar, wanneer, waarom). Hij kan dit herkennen en verwerken in dramatisch spel. De leerling kan zelf thema's aanreiken en daarbij een relatie leggen met lesinhouden of gebeurtenissen in zijn omgeving (de school, de groep, thuis). De leerling kan de mogelijke betekenis en de zeggingskracht van spelelementen, speltechnieken en spelstijlen verwerken in scènes en hij maakt daarbij gebruik van inspiratiebronnen, opgedaan in de oriëntatiefase. 	<ul style="list-style-type: none"> De leerling kan gericht luisteren naar muziek uit verschillende tijden, stijlen en culturen, en kan daarin de klank-, vorm- en betekenisaspecten herkennen en benoemen. De leerling kan klank-, vorm- en/of betekenisaspecten van muziek in zijn composities verwerken en daarbij de vormprincipes herhaling, contrast en variatie toepassen. De leerling kan zijn muzikale ideeën vormgeven en uitvoeren m.b.v. de stem, (school-) instrumentarium, (muziek-) technologie en beweging. De leerling kan zijn composities noteren en reproducen m.b.v. picturale en grafische notatievormen. 	<ul style="list-style-type: none"> De leerling kan brononderzoek doen en vanuit dit onderzoek conclusies trekken die hij meeneemt in de uitvoerende fase. De leerling kan de betekenis die hij aan kunstuitingen geeft onderzoeken en een relatie leggen met de middelen die de maker heeft gebruikt, bijvoorbeeld beeld- of klankaspecten, spel- of danselementen, technieken en materialen. De leerling kan experimenteren met technieken, materialen, verschillende media en nieuwe mogelijkheden uitproberen. De leerling kan onderzoeken op welke manier hij de opdracht kan gaan uitvoeren en kan een uitvoeringsplan maken. De leerling kan eigen criteria en de gegeven criteria van de opdracht benoemen. De leerling kan teruggrijpen naar de informatie en ideeën opgedaan in de oriëntatiefase.

¹ Muziek uit verschillende tijden, stijlen en culturen is van toepassing op alle hierna te noemen: 'te beluisteren muziek'

- De leerling kan zijn plannen uitvoeren en gebruik maken van zijn kennis van materialen/ technieken en beeld-aspecten om de zeggingskracht van zijn werk zo groot mogelijk te maken.
- De leerling kan zijn keuzes motiveren en daarbij een relatie leggen met de onderzoeksfase.
- De leerling kan, daar waar relevant, samenhang benoemen tussen beeldend en taal, dans, muziek, drama en/of andere vakken.

- De leerling kan improviseren (met anderen), gebruikt deze improvisaties om een dans mee te maken en maakt daarbij gebruik van inspiratiebronnen opgedaan in de onderzoeksfase.
- De leerling kan muzikale verschillen herkennen (tempo, dynamiek, ritme, accenten, melodie, sfeer) en deze toepassen in een dans. Hij kan zelf muziek zoeken bij een dansthema.
- De leerling kan variëren met verschillende manieren van bewegen en daarbij de danselementen tijd, ruimte en kracht gebruiken en hiermee zijn dans zeggingskracht geven.
- De leerling kan vormgevingsprincipes voor de structuur (zoals herhaling, omkering, opeenstapeling), groepsindeling (zoals grote groepen, subgroepen, tweetallen en solisten) en rolverdeling gebruiken bij het maken van een choreografie voor een dans.
- De leerling kan voor een (on)bekend publiek optreden.

- De leerling kan improviseren en de spelelementen (wie, wat, waar, wanneer, waarom) en spanningsboog bewust hanteren in dramatisch spel. Hij kan daarbij een relatie leggen met de onderzoeksfase.
- De leerling geeft betekenis en zeggingskracht aan zijn spel door een duidelijke inzet van spelelementen, - technieken, -stijlen, (vaste) tekst en (gespeelde) emoties. Hij kan voor een duidelijke spanningsopbouw en spanningsboog zorgen.
- De leerling kan zelfstandig een scène voorbereiden aan de hand van de dramatische werkvormen en kan bewust een theatrale vormgeving toepassen.
- De leerling kan zelfstandig een dialoog schrijven.
- De leerling kan op basis van een zelfgemaakt of bestaand verhaal een voorstelling maken en dit in de les of voor een (on)bekend publiek presenteren.

- De leerling kan (zelfstandig, zuiver, helder gearticuleerd en met expressie) liederen en canons zingen, al dan niet met begeleiding.
- De leerling kan zelfstandig, ritmisch en in de maat, eenvoudige ritmische en melodische (begeleidings-) patronen en spelstukken uitvoeren, zowel een- als meerstemmig, en kan daarbij reageren op (lied-) leidinggebaren.
- De leerling kan alleen en in groepsverband bestaande, eenvoudig grafisch en traditioneel genoteerde composities zowel auditief volgen als uitvoeren.
- De leerling kent de namen en speelwijzen van het schoolinstrumentarium en die van het pop- en (Westerse) klassieke instrumentarium.
- De leerling kan (alleen en in groepsverband) een eigen idee of bestaande compositie uitvoeren presenteren aan anderen en doet dat met overtuiging.

- De leerling kan zijn plannen uitvoeren (met behulp van vakspecifieke kennis en vaardigheden) en de uitvoering presenteren (individueel of samen met anderen).
- De leerling kan zijn keuzes motiveren en een relatie leggen met de onderzoeksfase.
- De leerling kan in het vormgevingsproces rekening houden met de gegeven en zijn eigen criteria.
- De leerling kan, daar waar relevant, samenhang benoemen tussen een beeld, dans, spel of muziek en/of andere vakken.

- De leerling kan zijn beeldend werk presenteren (individueel of samen met anderen).
- De leerling kan vertellen over het verloop van het werkproces en kan daarbij zijn beeldend werk vergelijken met de criteria van de opdracht en zijn eigen criteria.
- De leerling kan zijn waardering van het eigen product en proces en dat van anderen beargumenteren en maakt daarbij gebruik van kennis en inzicht in de beeldende vormgeving en andere kunstzinnige vakdisciplines.
- De leerling kan oplossingen in het eigen werk vergelijken met die van beeldende vormgevers/kunstenaars.
- De leerling kan laten zien dat hij enige kennis en inzicht heeft in de betekenis van kunst en cultuur (waaronder cultureel erfgoed) voor het dagelijkse leven van mensen van vroeger en nu.

- De leerling kan reflecteren op de danspresentatie (van hemzelf, zijn groepje en/of van anderen) en op het vormgevingsproces ervan.
- De leerling kan zijn keuzes in zijn danspresentatie motiveren en veranderingen verwerken na feedback uit de groep.
- De leerling heeft enige kennis van en inzicht in de betekenis die dans heeft voor het dagelijks leven van mensen van vroeger en nu.

- De leerling kan reflecteren op het spel (van hemzelf, zijn eigen groepje en/of van anderen) en het vormgevingsproces ervan.
- De leerling kan zijn keuzes in zijn spel motiveren en veranderingen aanbrengen na feedback uit de groep en kan zijn waardering uitspreken voor zijn eigen spel en voor het spel en de ideeën van een ander.
- De leerling heeft enige kennis van- en inzicht in de betekenis die theater heeft voor het dagelijks leven van mensen van vroeger en nu.

- De leerling kan overwogen keuzes maken voor zijn composities en die communiceren met anderen.
- De leerling kan constructieve feedback geven.
- De leerling staat open voor feedback en kan die ev. verwerken in het eigen werk(-proces).
- De leerling heeft enige kennis van- en inzicht in de betekenis die muziek heeft voor het dagelijks leven van mensen van vroeger en nu, zoals feesten, verdriet, massamedia en beïnvloeding van gedrag.

- De leerling kan vertellen over het verloop van het werkproces.
- De leerling kan zijn waardering geven aan het eigen product en werkproces en dat van anderen.
- De leerling kan deze waardering beargumenteren en maakt daarbij gebruik van kennis en inzicht in verschillende uitingen van kunst en cultuur.
- De leerling kan oplossingen in het eigen werk vergelijken met die van kunstenaars.
- De leerling kan laten zien dat hij enige kennis en inzicht in de betekenis die kunst en cultuur, voor het dagelijkse leven van mensen van vroeger en nu, heeft.

